

Posudek diplomové práce

Název práce: *Soudobá hermeneutická diskuze v rámci biblické a systematické teologie. Problematika utváření významu* (Praha 2024)

Autor: Bc. Dimitrije Vasković

Vedoucí práce: Jiří Lukeš, PhD.

Formální kritéria:

Diplomová práce, předložená na katedře biblistiky a judaistiky HTF UK, odpovídá formálním kritériím stanoveným pro vypracování diplomových prací a obsahuje všechny náležitosti (včetně prohlášení studenta o samostatném vypracování a podpisu) nutné pro její přijetí. Diplomová práce byla kontrolována na shodu s jinými písemnostmi a nevykazuje známky plagiátu.

Rozsah, struktura a jazyk práce:

Diplomová práce čítá 72 stran a obsahuje veškeré formální náležitosti: *Poděkování*, *Prohlášení o samostatném vypracování* (s. 3), *Anotace* (českou i anglickou s. 4), *Obsah* (s. 5), *Seznam použité literatury* (s. 62-70) a *Abstrakt* (česky s. 71, anglicky s. 72). Argumentační část práce začíná na straně 6 *Úvodem* a pokračuje čtyřmi kapitolami, z nichž první tři mají dva až tři pododdíly: 1. *Jazykové formy a prostředky v kontextu utváření významu v teologii* (s. 13-30), 2. *Biblická a systematická teologie – vymezení významového pole dvou disciplín* (s. 31-43), 3. *Ortodoxie a hereze – dvojí čtení* (s. 44-54) a 4. *Politická struktura teologických diskursů* (s. 55-59). *Závěr* práce je na stranách 60-61.

Rozsah práce odpovídá kritériím pro vypracování diplomových prací na UK, struktura práce je logická, přehledná a odpovídá pojednávanému tématu. Autor se drží tématu, nečiní zbytečné exkursy a názvy oddílů i pododdíků odpovídají pojednávané problematice.

Jazykově výborně vybavený autor česky psané diplomové práce, jež není rodilým mluvčím, užívá odborný jazyk zcela adekvátně, disponuje širokou slovní zásobou, kritickým myšlením, schopností jasně formulovat myšlenkové pochody, pro něž volí adekvátní styl. Díky těmto kvalitám je práce čtivá a působí jako kvalifikovaně zpracované dílo rodilého mluvčího. Gramatické chyby jsou raritou (např. „Školovskij“ místo Šklovskij v jednom z užití jména na s. 17 či s. 57 – „hellémismu“, kam se vloudilo „m“ místo „n“, případně chybějící dlouhé „ů“ ve slově „diskursů“ – s. 59) a mají charakter pouhého překlepu. Na straně druhé, autor správně užívá přechodníky a prokazuje schopnost akademicky užívat český jazyk.

Téma, odborné zpracování a hodnocení:

Autor si pro diplomovou práci zvolil téma, jež je mu vlastní a pohybuje se na poli dvou světů – biblické a systematické teologie (s. 10-11). Nejde mu o preferenci jednoho z oborů, ale poukazuje spíše na fakt předělu mezi systematickou a biblickou teologií, které na sebe plynule nenavazují (zvláště v rámci protestanského badatelského prostředí) a je nutné hledat hermeneutické svorníky, které umožňují kontinuitu výpovědí. Autor nepíše z pohledu své konfese a jeho předporozumění se projevuje spíše volbou literatury. Vzhledem k jazykovému nadání autora (který kromě mateřštiny ovládá češtinu, ruštinu, francouzštinu, němčinu, angličtinu, italštinu) je volba literatury pestrá a adekvátní, převládají tituly cizojazyčné, zvláště pak ty se vztahem k soudobému a postmodernímu myšlení. Hermeneutickým těžištěm či reflektovaným světem je oblast ruského formalismu a francouzského strukturalismu či poststrukturalismu, od nichž se autor ve svých metodologických úvahách odráží, a zvláště se zaměřuje na osobnost J. Lacana (s. 6-7, 9, 13). Neuniká mu však ani oblast teorie sociální paměti, která umožňuje autorovi popsat tvorbu významu a ovlivňuje i chápání pojmu „tradice“. Kromě primárních zdrojů

pracuje autor s interprety a vstupuje rovněž do oblasti literární teorie. Tím vším dává najevo, že otázka „významu“, jež je pro studium teologie stěžejní, není snadno zodpověditelná a je nutné k ní přistoupit komplexně (s. 15-16), nikoli jen z hlediska určité konfese, tradice nebo dogmatu. Ve své práci se autor drží teologických úvah a nikde neskouzne k psychologizování či „sociologizaci“ problematiky, čímž by si usnadnil výpověď. Poznatky z podpůrných disciplín promýšlí, vztahuje k teologické tematice a činí vlastní postuláty. Autorův myšlenkový postup je velmi „exaktní“, autor usiluje o přesnost formulací a dává najevo své vlastní preference, což činí skrze polemiku či argumentaci díly uznávaných autorů. V celku práce se autor drží otázek položených z hlediska hermeneutiky, neuchyluje se k pouhé deskripci nebo opisování typických postulátů, ale samostatně tvoří a hledá, jak otázku vystihnout a v kontextu svého chápání popsat. Jedná se o kreativní proces, jež zasluhuje náležité ocenění. Autor se pohybuje zcela plynule mezi poli historické i současné perspektivy (s. 21-23), přičemž konstatuje, že vztah mezi biblickou a systematickou teologií je ovlivňován kulturně-politickými rámci a vymezení výzkumného pole těchto disciplín není dáno uměle, akademicky (s. 23), ale je to vývojem daná nutnost. Kontinuitu je proto nutné hledat, je nutné chápat i diskontinuitu, a je žádoucí respektovat odlišnosti v tradicích i pojetích, neboť kulturně-politické a historické rámce obou disciplín jsou i v rámci křesťanského světa rozmanité. Autor si všímá vývoje „západní teologie“ ve srovnání s vývojem v ortodoxní oblasti (s. 27-33) a klade užitečnou otázku, zda lze „oddělit dogma od jazykové formy“. Hodnotné jsou pasáže o metafoře a snaha autora nalézt řešení v kontextu Lacanova myšlení (s. 40). V kapitole 3. *Orthodoxie a hereze – dvojí čtení* vytváří autor obraz biblické teologie, jež by nutně nemusel být budován na již odžitých postavách „západní“ biblické teologie (jako B. S. Childs), ale naproti tomu autorovy další úvahy vystihují pravoslavné postoje ve věci role Písma a dogmatu, a kritika „zdogmatizování dogmatu“ je z principu správná (s. 47-48). V kapitole třetí je vidět, že se autor nachází na dobře mu známém poli a kombinace stanovisek s D. Cupittem je velmi odvážná i přínosná (s. 51-52). Myšlenkovým sumářem práce je kapitola 4. *Politická struktura teologických diskursů*, v níž autor nepřímou reflektuje předchozí interpretační snažení. Jedná se o kapitolu zcela originální, do hry se dostává Žižek, Lacan, Foucault, Assoun, Lotman, Grois, Florovskij, Hovorun, Bayard a autor dochází k závěru (spolu s Bayardem – s. 59), že „Politická struktura teologických diskursů však může být plně pochopena pouze na poli analýzy teologických disciplín jako forem jazyka, které strukturují teologické poznání.“ Autorovy závěry jsou v souladu s tezemi formalistů i strukturalistů a autor tuto etapu dějin filosofie, jež velmi výrazně ovlivnila interpretaci biblických textů, správně aplikuje do prostředí hermeneutiky.

Souhrnem:

K obsáhlé problematice tvorby a rozumění významu i navazování v oblasti biblické a systematické teologie by samozřejmě bylo možné vznést řadu dotazů a doplňujících poznámek (např. z hlediska děl „klasiků“). V potaz je však nutné brát, že autor pracoval metodologicky čistě, nepochází z protestantské či katolické tradice, které by predikovaly určité chápání problému a volbu literatury. Navíc se jedná o diplomovou práci, která není zamýšlena jako několikasvazkové dílo, kdy by první byl věnován metodologickému a hermeneutickému vymezení, aby další svazky byly čtenářem chápány v zamýšlených kontextech. Autor jasně vyjádřil badatelská stanoviska, vystihl podstatu problému v oblasti hermeneutického tázání, prokázal schopnost obsáhle studovat v několika světových či evropských jazycích, disponuje náležitými odbornými znalostmi a schopností pohybovat se v rámci odborných diskursů mimo svou konfesi a tradici. Autor je bezesporu kvalifikovaným čtenářem a interpretem díla J. Lacana a výborně se orientuje ve francouzské filosofii druhé poloviny 20. století. Autor chápe důležitost diachronní perspektivy bádání pro teologické obory (s. 27) a jeho myšlení je plně kompatibilní s řadou ortodoxních teologů (biblistů i systematicků), jak potvrdila letošní návštěva libanonského novozákoníka Jacka Khalila v Praze na HTF UK, s nímž vedl autor diplomové práce kvalifikované diskuse. Autor má nevšední vhled do světa současného filmu, teorie narativu, světa fikce, sémiotiky i sémantiky, a v diskusích během konzultací prokázal znalosti z oblasti světové literatury i

hudební teorie. Práce je opatřena důkladným poznámkovým aparátem. Je patrné, že autor dílo dlouhodobě promýšlel a nevolil k sepsání formu očekávaných konvenčních postulátů (jež by bylo možné sepsat za měsíc). Práce je dílem dlouhodobého utváření teologického myšlení jako otevřené struktury, do níž je možné zapracovávat nové poznatky a řešení, což je cílem teologického vzdělávání.

Závěrečné hodnocení a klasifikace:

Autor pracoval během tvorby své diplomové práce velmi samostatně, četné konzultace byly mimořádně efektivní a přinášely užitek oběma stranám, tedy i vedoucímu práce. Dimitrije Vaskovič uplatnil poznatky spjaté se studiem problematiky diplomové práce na mezinárodní studentské konferenci EABS 2024 v rakouském Gratzu, kde vzorně reprezentoval HTF UK, jakož i při Prague-Passau Social Memory Symposium Series 2024 v Praze i Passau. Vzhledem ke kvalitám diplomové práce, poctivé přípravě na konzultace, příkladné reprezentaci HTF UK v oblasti badatelské je možné doporučit, aby byla diplomová práce Dimitrije Vaskoviče, v případě zdařilé obhajoby, navržena na Cenu děkana HTF UK (či jinou cenu pro studentské práce). V diplomové práci autora je řada dílčích badatelských postřehů, které si zaslouží rozpracovat do samostatných studií a publikovat v odborných periodikách.

Klasifikace práce: **výborně**.

Jiří Lukeš
3.9.2024 v Praze